

"El nom de 'Síndic de Greuges' despista molt"

Artur Lizón (Sella, 1938), Síndic de Greuges del País Valencià. Abans de ser designat per a l'actual càrrec va ser senador pel PSOE, vice-president primer del Senat i president de la Comissió Constitucional de la Cambra Alta. La institució que dirigeix, que va ser creada per a defensar els abusos de l'Administració, acaba de complir un any de vida.

Coneixia la figura històrica del càrrec que ocupa abans que li l'oferiren?

—La històrica, no. Però els Judges de Greuges del segle XIII ja no tenen molt a veure amb el Síndic de Greuges. El nostre model és purament nòrdic, i naix en el moment en què les monarquies feudals es transformen en estats constitucionals, en democràcies parlamentàries. Sóc casat amb una sueca, i per afinitat, coneixia la institució equivalent fa molt de temps, i també, com a vice-president del Senat, havia assistit a la tramitació del Defensor del Pueblo. Ja veia que eren unes institucions importants, d'aprofundiment en la democràcia. Unes institucions de persuasió cap a l'administració, que en aquests moments té un poder enorme i s'ha deshumanitzat per la pròpia mecànica.

—Té alguna significació especial per a vostè ser el primer Síndic de Greuges després de la interrupció foral del 1707?

—És una gran satisfacció haver reprès la figura, contribuir a la seua rehabilitació, com a advocat i com a ciutadà valencià.

—El balanç, a un any de la creació de la institució, es correspon amb les previsions inicials?

—Hem de tenir en compte que aquí la institució naix un poc tard i això comporta més dificultats. De totes les homòlogues d'Espanya, la nostra és l'última, de moment, que es crea. De les comunitats autònomes que havien assumit l'article 54 de la Constitució i l'havien incorporat al seus estatuts d'autonomia, ja només queda pendent les Balears. Per tant, és lògic que fa deu anys, quan es va crear el Síndic de Greuges de Catalunya o el Defensor del Pueblo andalús, les institucions nasqueren amb més optimisme que no en el moment actual. Sobretot, quan l'administració autonòmica s'ha acostumat a no tenir un òrgan persuasiu des de la seua creació.

Em vaig fer càlculs, però no vaig encertar en tots. Però en tot cas, no tinc estadística suficient per a fer un balanç fiable. Hem presentat l'informe anual del 93, però pràcticament és un trimestre de queixes que no es van començar a tramitar fins març, perquè no vaig tenir personal incorporat fins a finals de febrer, i encara els havia d'ensenyar què era la institució i com havien de treballar, perquè la

major part eren funcionaris de l'administració. A pesar d'això, jo vaig tancar el 30 de juny i vaig enviar l'informe a les Corts, i es debatrà quan les Corts ho acorden.

—Creu que s'han superat les reticències que suscitava en l'inici la institució pel fet d'haver-se pactat marginant els partits minoritaris, designant una plantilla sense concurrència, sent vostè del PSOE i el seu adjunt, Miguel Barceló, del PP i sogre d'Eduardo Zaplana?

—Això va posar les coses difícils. En aquests casos, que normalment s'actua per debat polític, suspicàcia, rencor o desacord, o també per expectatives que s'han frustrat, l'única manera de superar les dificultats és amb el treball. Amb el resultat del treball. El treball que fa una institució és el que dona caràcter a la institució. L'any passat vam tramitar 143 queixes, i d'aquí a un parell de mesos n'hi haurà més de 1.000 en tramitació; per tant, això és l'única cosa que importa i que ha de comptar a l'hora d'avaluar la institució.

—Considera que de no haver estat així, amb aquells pactes i aquelles maneres, no hauria estat possible desbloquejar la creació de la institució, que portava quatre anys paralitzada?

—Aquestes institucions naixen bàsicament del consens, perquè són un comissionat parlamentari. Ha d'haver un consens d'una majoria parlamentària, i les lleis hi exigeixen una majoria molt més important que per a altres institucions. Haver aconseguit, no la unanimitat però sí una majoria tan important ja era un pas decisiu. Si no, potser la institució tindria més dificultats de les que té ara.

—La seu d'Alacant també va ser un motiu de controvèrsia.

—És una decisió de les Corts. Quan jo vaig acceptar no se sabia on aniria.

—Es va criticar que s'ubicara a 170 quilòmetres de les Corts, a més de 200 de Castelló, mentre que a València hauria equidistat.

—Per a l'únic que això és un problema és per a mi, que m'he de desplaçar a 170 quilòmetres o a més de 200 quan és necessari. Però jo no parlaria de 170 quilòmetres, sinó d'una hora i un quart per autopista. O hora i mitja, perquè la guàrdia civil no ens pose una multa. Jo, que he viscut molts anys a Madrid, a vol-

tes tardava això per a arribar des de ma casa al Senat. De totes formes, la majoria de tràmits de la institució es resolen per correu. Però imagina't els altres tràmits, aquells que requereixen la presència del denunciador, al Defensor del Pueblo andalús, que està a Sevilla i has de fer un tràmit des d'Almeria. En el fons, el sentit era fer comunitat sense trencar la funcionalitat. Una institució com aquesta fa comunitat i no fa cap disfunció. Aquí el que hi ha hagut és una sèrie de susceptibilitats d'estratègia política en les quals jo no vull entrar.

—*Què és el Síndic de Greuges, el mur de les lamentacions o l'última farmàcia de guàrdia?*

—Cap de les dues coses. És un lloc on el ciutadà pot dirigir-se gratuïtament quan creu que l'administració no el tracta amb justícia. Nosaltres no tenim força executiva, però examinem l'actuació de l'administració i li recomanem rectificar quan considerem que no és correcta. L'administració, en unes ocasions accepta les nostres recomanacions i en unes altres no. Si les accepta, s'ha resolt el problema al ciutadà per una via molt ràpida i molt econòmica. Si no les accepta, ha de justificar les raons, i si no ens convencen, ho exposem al Parlament, que és l'òrgan de control. El Síndic de Greuges té una influència moral que dóna resultats pràctics, però no té una força executiva com un tribunal de justícia.

—*En general, l'administració li reconeix aquesta autoritat moral?*

—Un no està satisfet del tot mai, però no estic descontent de la resposta. Les administracions locals són més rebels. Hi ha molts ajuntaments menuts sense assessorament jurídic ni equip suficient, per falta de pressupost, i això fa que els problemes no es moguen en els cursos normatius sinó en l'àmbit de l'opinió personal. I aquests errors donen lloc a una actitud més rebel.

—*Les administracions s'han pres amb la serietat que corresponia aquest tipus d'institucions? O això només passa a l'estranger?*

—No, nooo. A Noruega, Suècia i Dinamarca és una institució que quan parla tot el món escolta. Ara: tin en compte que porta cent anys funcionant. I en altres països, en canvi, no volen ni sentir-ne parlar. Els alemanys diuen que les queixes dels ciutadans han d'anar a la Comissió de Peticions del Parlament, la qual cosa és impossible, perquè la tramitació parlamentària no ho resol. El constituent d'aquí va tenir l'encert de copiar el model nòrdic, que és molt difícil per a un gran estat, ja que han estat concebuts per a poblacions entre quatre i set milions d'habitants, però que és ideal per a la nostra estructura autonòmica. Nosaltres tenim quasi quatre milions d'habitants, com Dinamarca, i això fa que la institució estiga més pròxima

“Si el Síndic de Greuges somatitzara totes les confrontacions polítiques del país, això indicaria que tenim una societat democràtica perfecta. Significaria que tot el món dialoga, però aquesta no és la realitat.”

a la gent i que l'administració la note més.

—*Qui atorga més crèdit al Síndic de Greuges, o als homòlegs, l'administració o els ciutadans?*

—Aquí hauríem de parlar d'actituds. I quan parlem d'actituds no ens referim a coses abstractes sinó a persones. Hi ha responsables que contesten de seguida, raonen i et donen les gràcies per haver-li fet veure que no era com ells pensaven. I n'hi ha altres, que no fan ni cas. La força d'aquestes institucions és l'opinió pública, els mitjans de comunicació i el Parlament, i això vol temps de funcionament.

—*Els valencians es queixen més al Síndic de Greuges o al Defensor del Pueblo?*

—No dispose de dades encara per a fer números. Aquí hi ha hagut un problema de base: el nom de “Síndic de Greuges” despista molt a la gent. La gent tarda a identificar Síndic de Greuges com a institució similar al Defensor del Pueblo. La institució, sense gabinet de premsa ni gabinet del Síndic, que són els seus òrgans propis, no és prou coneguda. Però a pesar d'això, tindrem 1.200 queixes, que és una quantitat superior a les que té el Síndic de Greuges de Catalunya, que compta, a més, amb les competències de justícia i de presons, que solen ser motiu de moltes queixes.

—*El nom, per tant, dificulta.*

—Home, no facilita. Ni tots els que parlen valencià saben què és el Síndic de Greuges. I no et dic res dels estrangers que resideixen aquí.

—*“Sindicato de Agravios” no resoldria més.*

—En efecte. Què coneix la gent? Defensor del Pueblo. Fins que no passe temps, i hi haja actuacions, la gent no començarà a identificar el nom amb la institució. El Síndic de Greuges de Catalunya ja ha resolt aquest problema perquè té deu anys d'existència

—*Ha dit que no disposa dels gabinets de premsa ni del Síndic, com li pertocaria. La institució va a mig gas?*

—No, sinó que els grups parlamentaris van creure que no era necessari. Ells són els que manen. Jo m'apanyo com puc.

—*Però la institució està a ple rendiment?*

—Amb una plantilla per davall de la gallega i la andalusa, que és com jo ho vaig preveure, a pesar que tenim més població. Vaig pensar que durant els dos primers anys ens podríem arreglar amb una plantilla mínima, de 22 persones, i més endavant, en funció de la capacitat de resposta i el nombre de queixes, revisarem la situació.

—*Quin pressupost té el Síndic de Greuges?*

—L'any passat, 200 milions de pessetes.

—*Quant absorbeix la partida de personal?*

—Quasi tot.

—*No li falta pressupost?*

—Vaig apanyant-me amb molta modèstia i fent molts números. Aquí els quadres són

prestats, la planta me la van regalar el dia del meu sant els treballadors, els mobles me'ls van deixar les Corts valencianes... Funcional, però bé.

—Una situació transitòria perquè està esperant la rehabilitació d'un edifici per a seu definitiva.

—Però això tampoc entra en el meu pressupost. I pots per a mantenir el nou edifici hi haurà més despeses que aquí.

—On es queixen més, a Alacant a València o a Castelló?

—En percentatges, el 45% Alacant, Castelló el 13% i el 42% València. Ara: aquestes dades són d'un trimestre, i això moltes voltes és enganyós. I són similars a les queixes que el Defensor del Pueblo rep dels valencians.

—I principalment, de què es queixen els valencians al Síndic de Greuges?

—De tot. Els temes de treball i funció pública mantenen el més alt percentatge. Gent que se sent discriminada en oposicions, en borses de treball, amb sentències que no es compleixen... Recentment, els problemes d'educació també han adquirit una dimensió notable, però és que els problemes de matriculació són entre juny i setembre, i això trenca l'estadística. En realitat, hem d'esperar a tancar l'any per a interpretar correctament les estadístiques.

—Entre que es formula una queixa i s'adopta una resolució, quant de temps transcorre?

—Si l'administració contesta dins dels terminis, i no s'ha de demanar ampliació d'informació, tres mesos. Ara: si hem de recordar-li primer, requerir-la després i apercebre-la més tard per obstruccions, el cas pot durar set mesos o vuit. I en alguns casos, quan s'adopta la resolució i es passa l'informe al ciutadà, el ciutadà no contesta. I hem d'escriure-li una altra volta recordant-li que estem esperant la seua contestació per a dictar la resolució.

—El Síndic de Greuges també va ser motiu de queixa per discriminar l'ús de la llengua, segons una acusació feta en el seu dia pel grup Esquerra Unida del País Valencià.

—No he tingut traductor fins el mes de març. Jo parle el valencià, però no el sé escriure: sóc un analfabet. En la meua generació n'hi havia pocs que sabien escriure'l perquè no l'havíem estudiat a l'escola. I a pesar d'això, jo vaig estar contestant totes les cartes que rebia en valencià amb el valencià que podia, demanant perdó pels errors que de segur cometia. I em van acusar de discriminar la llengua per publicar uns anuncis en castellà, com fan al-

—És cert que abans de Síndic va ser repartidor de sostenidors a París?

— I també he llaurat.

Amb matxo i forcat de fusta. Això de repartir sostenidors ho hem fet de joves tots. Era l'única manera de poder eixir a l'estranger. La meua generació ha tingut inquietud per Europa. Europa era la llibertat. I busques treballs d'aquest tipus per a poder anar-hi.

—Com va entronitzar en el ram?

—A través d'uns coneeguts francesos que havien tornat de Vietnam. Era una casa d'alta costura. Després, vaig estar de cambrer a un club que es deia 'Enfer et Paradís', i també vaig fer d'enllustrador de sabates.

tres administracions, i precisament hi demanava un traductor. Crec que va ser injust.

—En matèria lingüística, hi ha moltes queixes?

—Ara s'ha posat de moda. Vam tenir la dels treballadors de Canal 9, que demanaven que l'administració es dirigira en valencià al sindicat. I l'administració la va acceptar. I ara n'hem rebut una, amb un estudi jurídic de vint pàgines. Però aquesta és al revés. Per discriminació al castellà. Vull dir que en rebem de tota classe, però nosaltres no fem política: ens cenyim a la llei.

—La institució podria, perfectament, somatitzar totes les confrontacions polítiques del país.

—Això indicaria que tenim una societat democràtica perfecta. Significaria que tot el món dialogaria, però aquesta no és la realitat.

—El Síndic de Greuges té alguna relació o conveni amb els seus homòlegs?

—No, amb els homòlegs no està previst. Hi ha unes reunions anuals de coordinació per a principis d'octubre. De coordinació de problemes que ens afecten a tots, com ara el medi ambient urbà, els sorolls, que és el tema principal que tractarem en la reunió. Sí que hi ha una llei orgànica que preveu la possibilitat de coordinació amb el Defensor del Pueblo, a fi de col·laborar en algunes matèries.

—Vostè va formar part de la comissió mixta Congrés-Senat del cas de l'oli de colza, com a portaveu, en la seua etapa madrilenya. Creu oportú declarar culpable a l'estat?

—Bé, conec el tema, però és un cas dels tribunals de justícia. Conec molt bé el que ha passat, perquè ho he viscut, ho he investigat i en tinc el material, però no faig cap declaració al respecte. Tinc la meua opinió definida fa molts anys, però ara el cas està *sub judice* i si la fera pública podria influir.

—Per això li pregunte.

—Irregularitats, se'n van fer.

—S'haurien de buscar fórmules que simplifiquen aquests processos amb molts afectats?

—M'he de remetre, necessàriament, a l'opinió de la Constitució, i una justícia tardana no és justícia. La tutela judicial en els procediments que tarden anys i anys és inefectiva, si ga quina siga la resolució, perquè no resol el problema de quan s'ha creat.

—Per tant, siga quina siga la sentència adoptada pels tribunals amb el cas de la colza, no serà justa.

—No.

Miquel Alberola